

Ett *e* betyder så mycket!

Johan Wallström, e-handelsansvarig i Borlänge kommun

Johan Wallström i Borlänge är inte bara e-handelsansvarig utan också en eldsjäl och entusiast, som brinner för samarbete och för lösningar som fungerar för både de egna verksamheterna och för leverantörerna. Denna berättelse bygger på en intervju med honom gjord våren 2018.

Det var en gång en upphandlande enhet som gjorde vad de tyckte att en upphandlande enhet ska göra, alltså göra upphandlingar och ta fram avtal. Vem skulle kunna tro att man sedan inte följde de avtalen som man lagt ned så mycket resurser på att producera? Det visade sig att man inte var så bra på att använda avtalen som man trodde. Detta är/var inte unikt för Borlänge kommun utan är ganska genomgående inom alla Sveriges kommuner.

” Genom att använda en kanal för alla inköp, är det lättare för beställarna att handla rätt. ”

Vad skulle man göra åt avsaknaden av kontroll på om avtalen följdes och hur skulle man följa upp?

Det började 1999 med samordnad varudistribution inom livsmedel, som följdes av e-handel. Att förenkla hela beställningssystemet och aldrig köpa från fel leverantör var målet. Leverantörernas prislistor skulle läggas in och egentligen var det inte ett måste att man skulle veta från vilken leverantör man köpte av, bara att det var rätt leverantör.

Först i Sverige – samordnad varudistribution av livsmedel

Tänk att du arbetar i köket på en förskola och ska beställa livsmedel. Du har (faktiskt) fått veta vilka leverantörer ni har avtal med och du går in på olika hemsidor för att beställa. (Bara det är ett steg i rätt riktning, du slipper ringa in beställningar som man gjorde tidigare.) Dock är detta tidskrävande och det är väldigt mycket enklare att göra EN beställning hos en stor gros-

sist även om det inte blir utifrån kommunens avtal.

År 1999 utarbetar Borlänge ett sätt att samordna varudistributionen av livsmedel. En viktig aspekt var miljön och näringspolitiskt ville man främja små lokala leverantörer. Till exempel har en lokal äggproducent svårt att distribuera ägg till 80 olika skolor. Lösningen på detta var att alla leverantörer levererade till ett ställe och sedan kom det en varustransport till skolan med alla livsmedel, i möjligaste mån innan eleverna hade kommit.

För dessa transporter användes givetvis miljövänliga fordon. Ytterligare en fördel med detta var att det inte kom så många transporter in i skolmiljön.

Krav och verklighet att ta hänsyn till: man behöver göra det enkelt att beställa, vardagen rullar på och ofta är tiden knapp. Man behöver veta var och hur man kan/ska köpa.

Nästa steg – e-handel

Redan vid starten av den samordnade varudistributionen förstod man betydelsen av att beställa via ett IT-system, men tekniken var inte mogen och man fick det aldrig att fungera. År 2011 fick man ett fungerande e-handels-system på plats.

Innan dess hade man byggt upp fungerande system för elektronisk faktura hantering, EFH, och för elektroniska fakturor. Införandet startade i köken där störst tidsbesparing förväntades. Under ett antal år har e-handeln kompletterats med fler upphandlingsområden än livsmedel.

2017 tog Borlänge totalt emot 124.000 leverantörsfakturer varav 44.000 var baserade på en förkonterad och attesterad beställning.

På nästa uppslag finns en sammanställning över alla de potentiella fördelarna med e-handel, både ekonomiska och kvalitativa.

Samordnad livsmedelsdistribution. Bild: Maserfrakt.

Så funkar e-handeln

I ekonomisystemet fanns och finns förutsättningarna. Man behövde bara koppla på en modul (integrerat) och gränssnittet blev detsamma.

Det finns många eventuella misstag som undviks med detta system därför att beställningen är det viktiga och fakturan är historia. Hur då undrar du kanske?

a. Eftersom avtalens prislistor samlas på ett ställe fyller beställaren sin varukorg utifrån sitt

behov och behöver inte fundera på vilken leverantör som just nu har det avtalet.

b. Beställaren avslutar sin beställning genom att ange vart och när det ska levereras samt hur beställningen/fakturan ska konteras.

En fördel med det sistnämnda är att beställaren vet vad det egentligen är som beställts och konteringen blir mer korrekt än om ekonomiavdelningen ska tolka/gissa.

forts. nästa sida

c. Beställningen skickas till ”chefen” som måste godkänna beställningen. Därefter skickar systemet automatiskt orderna till leverantörerna.

d. När leverans sker gör mottagaren sedvanlig kontroll mot följesedeln och anger på ordern i systemet vad som faktiskt levererats.

e. När fakturan kommer matchas den automatiskt mot ordern och stämmer antal och pris blir den klar för betalning utan att någon behöver se den.

Verklighetsförankring – verksamheternas behov skall styra

Egentligen är upphandling en lite del i själva inköpsprocessen. Att se hela inköpsprocessen som en helhet är nyckeln.

De som arbetar med upphandlingarna behöver nära kontakt med verksamheten. Det geografiska avståndet bör inte vara för långt, det påverkar negativt.

När man arbetar med utvecklingsfrågor behöver man stå med ”fötterna i myllan” och ha stark verklighetsförankring. Det går inte att ”sitta på hyllan” och tro hur det fungerar.

Det är verksamhetens behov som ska styra, själva upphandlingen är inte självändamålet.

Därför behöver man ses och man behöver veta varför man ses.

En förutsättning för att lyckas är att få med sig medarbetarna. Det är viktigt att fundera över hur man ska få medarbetarna att ändra invanda beteenden och börja följa nya rutiner. Detta kan man t ex göra genom inkludering i processframtagningen.

Fördelar med e-beställning och e-handel

Syftet med att införa e-beställningar är att uppnå:

- kostnadsbesparingar i form av bättre priser på längre sikt
- förenklad hantering, som t.ex. tids- och processbesparingar genom förenklad hantering av beställningar och fakturor
- förbättrad kvalitet och service, som till exempel förbättrad intern styrning och kontroll, ökad rättssäkerhet, möjlighet till uppföljning, miljövinster, m.m.

Ekonomiska och kvalitativa fördelar med e-handel

Det finns många potentiella fördelar med e-handel, både ekonomiska och kvalitativa.

Kostnadsbesparingar

- Genom att hantera alla beställningar elektroniskt kan man följa upp behovet av varor och tjänster, vilket ger underlag till mer precisa krav i nya upphandlingar, vilket i sin tur leder till bättre priser.
- Genom att styra inköpen till befintliga ramavtal och avtalat sortiment kan man säkerställa att man tar del av gällande priser och rabatter och att man handlar på etiska och miljömässiga grunder.
- Genom att analysera vilka inköp som genomförs utanför existerande ramavtal kan man identifiera nya ramavtalsområden.
- Genom att använda ett IT-stöd för beställningar som möjliggör prisjämförelser och visar miljömärkningar kan beställaren göra kloka val.

Förenklad hantering

- Genom att använda en kanal för alla inköp är det lättare för beställarna att handla rätt.
- Genom att hela organisationen arbetar efter enhetliga inköpsprocesser med ändamålsenligt IT-stöd minskar man den totala hanteringskostnaden från beställning till betalning och minskar felhanteringen.
- När ni hanterar beställningar och fakturor elektroniskt kan fakturor matchas automatiskt mot beställningen och periodiska fakturor kan slussas vidare för betalning utan manuell hantering.

Handla rätt

- Genom att införa e-beställningar får myndigheten bättre kontroll över hur inköp genomförs och vad som köps. På så sätt underlättar man för myndigheten att följa gällande förordningar och Lagen om offentlig upphandling.

Förbättrad kvalitet och service

- Genom att attestera beställningen i stället för fakturan fattas aktiva inköpsbeslut, man får bättre förutsättningar för mer rättvisande redovisning. Det blir fokus på ”före” i stället för ”efter”
- Med hjälp av ert IT-stöd kan ni ta ut statistik över myndighetens inköpsmönster och inköpsprocesser, vilket underlättar den interna styrningen och kontrollen, möjliggör uppföljning och analys av gjorda inköp, minskar felhanteringen samt frigör tid och resurser till värdeskapande uppgifter.

Enligt Ekonomistyrningsverkets beräkningar finns en besparingspotential på 5-10 minuter per beställning och 10-20 minuter per faktura om man använder ett e-beställningssystem (e-handel). För Borlänge kommuns del innebär detta en besparing på 5-10 årsarbetare baserat på 2017 års volymer.